

NGƯỜI NẶNG NỌ VỚI CẨM NHẠC DÂN TỘC

✿ Bài, ảnh: TRẦN THY SƠN

Ảnh: TN

Xuất thân từ Trường Phổ thông nội trú Lý Tự Trọng trong vùng căn cứ kháng chiến (Cà Mau) những năm chiến tranh, Nghệ nhân Ưu tú Nguyễn Bá Thế (Minh Thơ) – (Hội viên Hội Sân khấu TP. Cần Thơ) đã may mắn được học những bài ca đầu đời do cố soạn giả Thanh Nha giảng dạy. Từ các lớp “Luyện ca cải lương cấp tốc” phục vụ theo yêu cầu chiến trường lúc bấy giờ, chàng trai trẻ có nghệ danh Minh Thơ đã dần trưởng thành phục vụ qua các đơn vị: Đoàn Văn công C 112 (R), khu Tây Nam bộ và đến năm 1970 thì về đoàn Văn công Cần Thơ

giữ trọng trách phó đoàn cho đến ngày miền Nam hoàn toàn giải phóng.

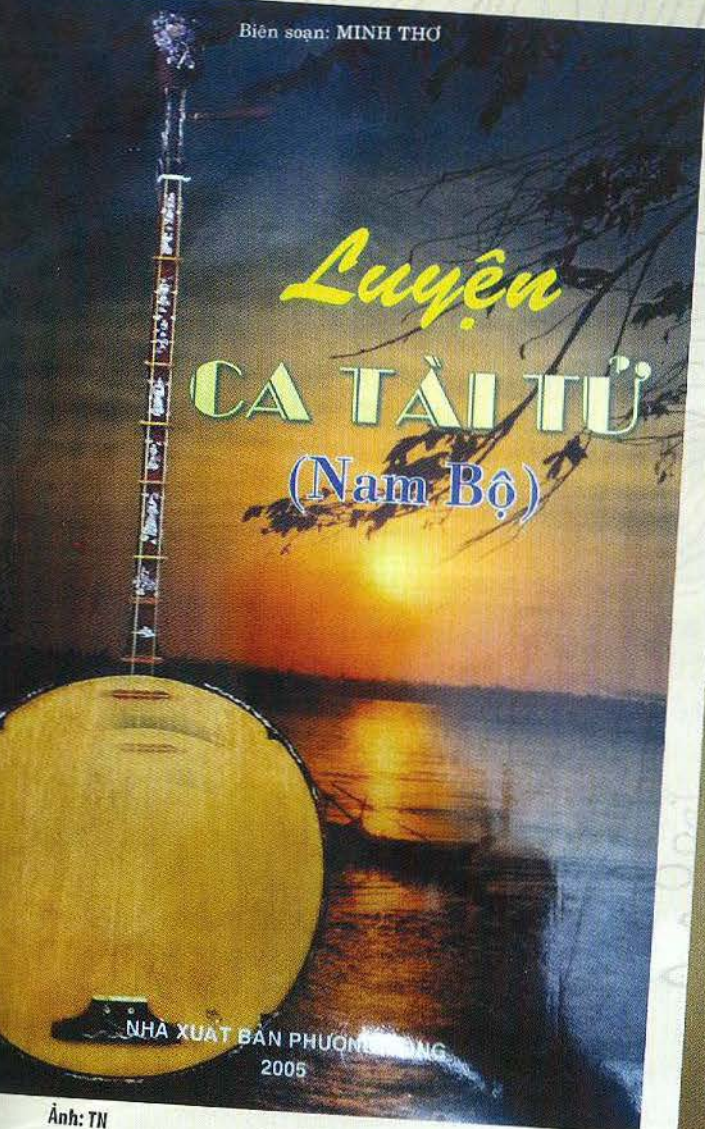
Bước lên sân khấu biểu diễn từ năm 20 tuổi (1967), Nghệ nhân Ưu tú Minh Thơ không chỉ có lời ca tiếng hát mà anh còn nghiên cứu sáng tác các bài vọng cổ, bài bản tài tử. Đến nay sau gần 50 năm theo nghề ông đã viết nhiều vở cải lương, kịch bản thông tin lưu động và trên 100 bài vọng cổ, bản văn; đoạt nhiều giải thưởng “Sáng tác lời mới” đờn ca tài tử, vọng cổ nhiều nơi như: Bạc Liêu, Trà Vinh, Đồng Tháp, TP. Hồ Chí Minh...

Đặc biệt ông đã xuất bản 3 tác phẩm: Tập bài ca vọng cổ chọn lọc “Đêm Ngã bảy”, biên soạn 2 tập “Luyện ca tài tử Nam bộ” – NXB Phương Đông 2005 và “Cẩm Thi Giang” – NXB Phương Đông 2010 đều là những tài liệu hết sức quý báu cho những ai muốn nghiên cứu và học hỏi về đờn ca tài tử.

Ở tập “Luyện ca tài tử Nam bộ”, Nghệ nhân Ưu tú Minh Thơ

nghiên cứu, tìm tòi các quy tắc của nghề ca trong quá trình trải nghiệm của bản thân sau đó rút gọn, cụ thể hóa cho dễ hiểu và giới thiệu lại. Toàn tập có 3 phần bao gồm: Phần 1 - Tự bấm đàn, tập các bài xướng âm, kết hợp tập nhịp chân. Phần 2 - Ứng dụng xướng âm và nhịp vào 20 bài bản Tổ (6 Bắc, 3 Nam, 7 Bắc lẻ, 4 Oán). Đặc biệt dưới mỗi lời ca ông còn ghi nốt nhạc để tập đàn theo. Phần 3 – Là các bài vọng cổ bản gốc nhịp đôi, nhịp 4, nhịp 8, nhịp 16, nhịp 32... từ 20 câu, 6 câu và 4 câu. Có thể nói tập “Luyện ca tài tử Nam bộ” chính là tài liệu quý báu giúp cho những ai muốn tự mình nghiên cứu tự học về âm nhạc dân tộc.

Nếu ở tập “Luyện ca tài tử Nam bộ” là bước đầu chấp chững đến với đờn ca tài tử thì ở tập thứ hai “Cẩm Thi Giang” Nghệ nhân Ưu tú Minh Thơ giới thiệu về cấu trúc, hình thức âm nhạc tài tử tiêu biểu trong 20 bài bản Tổ và bài vọng cổ. Nói theo một cách nào đó 20 bài bản Tổ tài tử cải lương là cả một quá trình hàng trăm năm

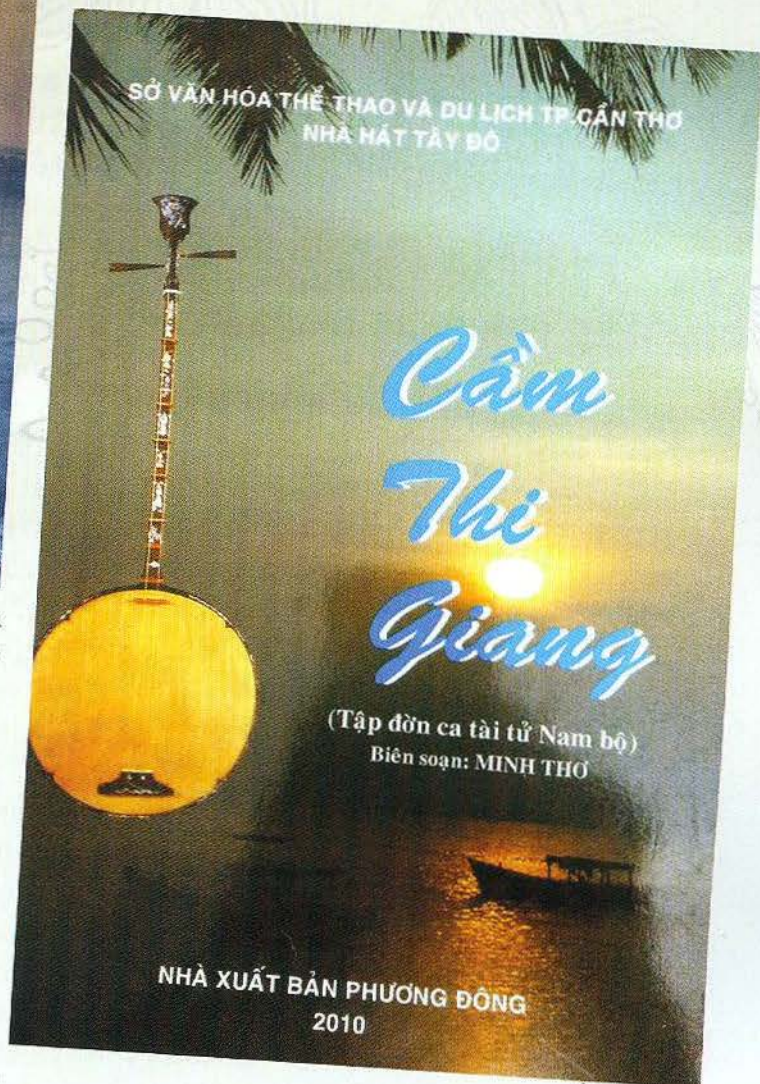
Ảnh: TN

của nhiều thế hệ cha ông sáng tạo, cải biên và hoàn chỉnh như một mẫu mực nhạc lý căn bản của âm nhạc cổ truyền dân tộc. Việc biên soạn lời ca mới cho đờn ca tài tử đã có rất nhiều người làm nhưng viết được một cách căn cơ, bài bản, đầy đủ có cả lời ca, chữ đờn như Nghệ nhân Ưu tú Minh Thơ trong tập “Cầm Thi Giang” thì không có mấy người.

Trao đổi với chúng tôi Nghệ nhân Ưu tú Minh Thơ cho biết trong năm 2016 này sẽ tiếp tục xuất bản tập “Khát vọng đất chín rồng” bao gồm hơn 60 bài bản đờn ca tài tử 3 Nam, 6 Bắc được ông viết lời mới. Đặc biệt trong tập có bài vọng cổ “Đóa sen hồng” nói về sự nghiệp, thân thế Bác Hồ được NNUT Minh Thơ viết thành 20 câu vọng cổ nhịp 3/2; tương đương về số lượng câu của bài “Dạ cổ hoài lang” là 20 nhưng khác nhịp (Mỗi câu trong bài Dạ cổ hoài lang 2 nhịp). Ý ông muốn nhắc lại khởi thủy của bài vọng cổ hiện nay. Ngoài ra, cũng trong tập

“Khát vọng đất chín rồng” NNUT Minh Thơ đã viết bài Liên Nam gồm 3 bài: Nam Xuân, Nam Ai, Nam Đảo gồm 239 câu mang tên “Cây lành sinh quả ngọt” viết về cụ Nguyễn Sinh Sắc thân sinh Bác Hồ kính yêu. Tất cả những bài bản trong tập này đều được ông viết thêm cả chữ đờn như hai tập trước.

Cả 3 tập: “Luyện ca tài tử Nam bộ, Cầm Thi Giang, Khát vọng đất chín rồng” do NNUT Minh Thơ biên soạn là tài liệu rất quý cho những ai muốn nghiên cứu về âm nhạc dân tộc nói chung

Ảnh: TN

và đờn ca tài tử nói riêng, nó chính là “giáo án” khá đầy đủ cho cả người học và người dạy bộ môn này ở các trường nghệ thuật.

Cuối năm 2015, Nhà nước đã có quyết định công nhận ông là Nghệ nhân ưu tú như ghi nhận sự đóng góp của ông cho nền âm nhạc dân tộc nước nhà. ●